కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం

ప్రేమపర్యవసానం

సుందరశివరావు కాంగ్రెస్‌పాకలో ఒకమూల ఆఫీసు తెరిచాడు. వెనక పెద్ద రామపట్టాభిషేక పటమూ, ఒకరిద్దరు కాంగ్రెసు నాయకులూ, ముందు పెద్ద పెద్ద అద్దకాలతెరా- కింద తివాసీ, వెనక బాలీసూ, కాయితాలూ, పుస్తకాలు ముందూ, స్నానంచేసి, జుట్టుదువ్వి, తెల్లని కద్దరుపంచా, కుడ్తా, టోపీధరించి కూచుంటే, అతని మనసుకి అతనికే కొంత ఘనత కలిగింది. బైటనించి జనసమ్మర్దపు రొదా, రెండుమూడు భాషలలో అప్పుడప్పుడు కీర్తనలూ, తాటాకువాసనలతో కలిసి వాయిద్యాలూ, వినపడుతున్నాయి. కాంగ్రెసు భవనాలు యుద్ధ శిబిరంవలెనూ, తానొక నాయకుడివలెనూ, తనకింద వాలంటీర్లు సేనవలెనూ, నాయకులు పూజ్యులైన దండనాయకులవలెనూ తోస్తున్నారు అతనికి. చలిలో చన్నీళ్ళస్నానమూ; కడుపులో వేడికాఫీ అతనికి శరీరస్వస్థతకు తోడుపడ్డాయి.

సుందరశివరావుది కాకినాడ. చిన్నతనంనుంచీ అతనికి హిందూమతమూ, పురాణాలూ, అగ్రదేవతలూ అంటే చాలాభక్తి. హిందూమతోద్ధారకులైన నానక్, శివాజీ, తుకారం, తిలక్ మొదలైన వారెప్పుడూ అతని ఆదర్శప్రపంచంలో విహరిస్తోవుంటారు. కాని దేవతలందరిలోను శ్రీరాముడాతని యిష్టదైవం. రాముడి ధర్మశీలమూ, విధేయతా, ధర్మంకోసం త్యాగమూ, అన్నీ శివరావు స్వభావానికీ 'అప్పీల్' ఐనాయి.

సుందరశివరావు మొదటనించీ తన జీవితాన్ని మతానికి, ఆ మతానికి నిలయమైన దేశానికీ అర్పించ తలచుకున్నాడు. తనతోడి విద్యార్థులతో

హిందూమత పునరుద్ధరణ చెయ్యాలనుకుంటే, వాళ్ళ మనసులు దీక్షా రహితం కావడంచాతా, వాళ్ళ ఆశయాలన్నీ పరీక్ష కృతార్థతమీదా, ఫుట్ బాల్ మీదా, సురభినాటకాలమీదా చలిస్తో వుండడంచాతా, బ్రహ్మసమాజ బోధనలచాత కులాచార సమస్యలు బైలుదేరడంచాతా, అతని ప్రయత్నం సాగక హిందూపరిపాలన దేశానికి తటస్థిస్తేనే కాని మతోద్ధారణ వీలు లేదని నిశ్చయించుకున్నాడు. బ్రహ్మచర్యం పూనాడు. సంసారం యే దీక్షకుకూడా ప్రథమ అభ్యంతరం.

నాలుగువేలు కట్నమిస్తామని సంబంధం తటస్థించింది. పీటలమీద కూచుంటావా యింటోంచి నడుస్తావా అన్నాడు తండ్రి. గారాబంగా పెరిగినవాడు కావడంచాత, యెంత మతభక్తివున్నా అతనికి తల్లినీ, బంధువుల్నీ విడవడం చాతకాదు. అదిగాక బి. ఏ. ఐతేనేకాని, మతంలోగాని, దేశంలోగాని గౌరవముండదు. అసలు సంగతి తండ్రినిచూస్తే అమిత భయం. కనక బ్రహ్మచర్యాదర్శాధిక్యతను ప్రశ్నించి, ఏమో, ఏకారణం చేత శ్రీరాముడు గృహస్థాశ్రమాన్ని అవలంబించాడో అని, తర్కించుకుని, సంతానాభివృద్ధిని వేదాలు విధిగా ఆదేశించిన విషయం జ్ఞాపకం తెచ్చుకుని, రాముణ్ణి ఆదర్శంగా, బ్రహ్మచర్య ఆదర్శాన్ని పితృవాక్య పరిపాలనకింద మార్చి, పెళ్ళిచేసుకున్నాడు. భార్య కాపరానికి రాగానే ఏకపత్నీవ్రతం తనకీ, పాతివ్రత్యం భార్యకూ ముఖ్యవిధులని నిర్దేశించి, పాతివ్రత్యమేమిటో [అపాతివ్రత్యమేమిటో యెరగని ఆ కమలకు], పురుషులంటే మనసు చలించడమూ, ఆకర్షణా, నిగ్రహమూ మొదలైనవన్నీ బోధించాడు.

కాకినాడకు కాంగ్రెస్ వొచ్చినప్పుడు సుందరశివరావు వాలంటీర్ల అధిపతికింద చిన్న అధిపతి ఐ ప్రత్యేకంగా ఆఫీసు తెరిచాడు. కమల స్త్రీ వాలంటీర్లలో చేరింది. యెంత బోధించినా కమలకు యీ మతభక్తి దేశభక్తి వొంటబట్టలేదు. భర్త ఆవేశమూ, భక్తీ, వాటి అర్థమేమిటో

ఆమె ప్రశ్నించుకోలేదు. ఆమె అన్నకి దగ్గువలెనే, ఆమె తల్లికి ఆహారం వలెనే, కోడికి కుయ్యడంవలేనే, భర్తకి అదో స్వభావమని అంగీకరించింది. కాని ఈ కాంగ్రెసు పని చాలా తమాషాగావుంది. ఇదివరకల్లా కమలకి దేశభక్తి ఏ పుస్తకంలోనో నాలుగుపేజీలు కంఠతా వల్లించడమూ భర్తయిచ్చే లెక్చరురూపంలో కనబడేవి.

ఇప్పుడా దేశభక్తి చాలా ఆకర్షకరూపాన్ని ధరించింది. పాటలూ, పహరాలూ గంతులూ.

సుందరశివరావుకి యీ ఆడవాళ్ళింత స్వేచ్ఛగా మొగవాళ్ళ మధ్య తిరగడం రుచించలేదు. స్త్రీ దేశసేవ చేయవలసిందే కాని స్త్రీశాఖ ప్రత్యేకంగావుండి, మొగవాళ్ళతో సంబంధం వుండకుండా వుండాలని అతని వుద్దేశ్యం. అది యెట్లా సాధ్యమో ప్రస్తుతం తోచలేదు. కాని ఒక ప్రణాళికను సిద్ధం చెయ్యాలని యోచిస్తున్నాడు.

అదిగాక యీ మూడురోజులనుంచి చూడగా యీ నాయకుల కెవరికీ మతాభిమాన మున్నట్టులేదు. చాలా మంది నిరీశ్వరవాదులుగా వున్నారు. అంత యెక్కువగా యీ మహమ్మదీయుల మతంతో చేతులు కలపడం హిందూమత సాంప్రదాయానికి విరుద్ధంగా కనపడుతోంది. ఈ అస్పృశ్యతకూడా ఆలోచించవలసిన విషయమే! కాని, యీ ప్రస్తుత నాయకులు స్వరాజ్యాన్ని సంపాయిస్తే, తాను హిందూమత పునరుద్ధరణ చెయ్యావొచ్చు.

బైట పకపకమని నవ్వు వినబడ్డది. ఆ నవ్వు తన ధ్యాసల నన్నిటినీ చెదరగొట్టి వెన్నెలనూ, పువ్వులనూ వెదజల్లుతోంది. వుసుక్కున్నాడు. మాటిమాటికీ తన ఆఫీసులోకి ఆ తెరను ఒక్క వూపుతో పక్కకి లాగేసి, యిసికను తివాసీమీదికి చిమ్ముకుంటో, ప్రతి చిన్న పనికీ, అనుమానానికీ, తన ఆఫీసులోకి వొస్తుంది ఆ బెంగాలీపిల్ల నిర్మల. రామ

భక్తిలో, కాంగ్రెసు సేవలో, వాలంటీర్ల విధులతో, కంప్లెయింట్లతో, ఏక పత్నీవ్రతంతో నిండివున్న అతని మనసు ఆమెని చూడగానే, యమునా ప్రవాహమూ, సందేశాల మాధుర్యమూ, చంపకపువ్వుల వాసనా, విప్లవోద్యమ తీవ్రతా, వీటివేపు పరిగెత్తి కలవరపడుతోంది. కాని అతనికి మనసులో ఆమె వొదిలివెళ్ళే గొప్ప అశాంతిమాత్రమే గుర్తు తెలుసు. ఆమె ప్రతి యువకుడితోనూ భుజాలమీద చేతులువేసి 'భాయీ' అంటూ గంతులు వెయ్యడం, ప్రతి ముసలివాణ్ణీ [కాంగ్రెసు మహానాయకులన్నా వొదలక] వెక్కిరిస్తో నవ్వడం అతనికి రుచించలేదు. కాని యువకుడి ఖద్దరు భుజంమీద మెత్తని జరీతో అల్లిన భుజకీర్తులవలె కనపడే ఆమె వేళ్ళనుగాని, ఆకాశంలో ఎగిరే చిలకల అరుపులవలె, తాటాకుదళ్ళల్లోంచి, దేశసేవాతత్పరులైన హృదయాల్లోంచి, భీషణములైన బిరుసుగడ్డాల్లోంచి, దూసుకుపొయ్యే ఆమె నవ్వునించిగాని, అతను మనసు మళ్ళించుకోలేక పోతున్నాడనే సంగతి అతనికింకా తెలీదు. ఒక్కొక్కమాటకు పది చిరునవ్వులు, నాలుగు సంగతులు చెప్పేలోపల ఐదారు గంతులూ, యెవరితో మాట్లాడినా వారిమీదే చాలా యిష్టమున్నట్టు చూపులూ—పాండవ శిబిరంలో వుత్తర జ్ఞాపకంవొస్తోంది అతనికి. అభిమన్యుడెవరు!

నిర్మల ఆ తెరను చేతితో పక్కకు నెట్టకండానే ఆఫీసులోకి తట్టెడు యిసిక చిమ్ముకుంటో దూకి, తివాసీమీద పడి, బాలీసు వెనక నక్కింది.

“రక్షించండి, రక్షించండి! శరణాగతురాలను. ఆర్త శరణ్యా! మీరే దిక్కు నాకు.”

చప్పున లేచి అతను “ఏమిటి?” అన్నాడు.

“ఈ ముసలివాళ్ళు— ముసలివాళ్ళు— పోనీ ముసలి నాయకులు వొస్తే వొచ్చారు. ఈ ముసలినాయకురాళ్ళెందుకు మనకు? మనకి కూర

వొడ్డించాలా, ఆ కుర్రాణ్ణి దెలిగేటుగా పెట్టి ఈ ముసలమ్మిల్ని వొడ్డనలో పారెయ్యకూడదా?"

ఇదేదో హేళన అనుకుని, తన కలవరానికి సిగ్గుపడి, అతను వూరుకున్నాడు.

"ఏం జరిగిందో అడగరేం!"

"అవును."

నిర్మలకు నవ్వు ఆగటంలేదు.

"శాంత స్నానంచేసి, బట్టలకోసం పెట్టె వెతుకుతోవుంటే నేను చేరాను.... హా! హా! హా! దాంటో ఏముందంటారు. పెద్దపరికిణీ! దాన్ని చేతులు విరిచి పైకిలాగి దానికే కట్టాము.... హా! హా! హా!.... డాన్సు.... హాహాహా .. నేను పెట్టిమీద తబలా, ఆ మదరాసిపిల్ల నోటితో హార్మోనియం.... ఇంతలో దండనాయకురాలు వొచ్చింది, హా, హా, హా, చీవాట్లు! వింటేనా మేము! ఇంతలో లలిత అంది కదా, "నువ్వు కాంగ్రెసు నాయకుల వెనక డాన్సు చేయడంకంటె అన్యాయమా." కొట్టింది లలితని. లలిత కొట్టిందని ఇప్పుడు రిపోర్టు."

"అక్రమం!"

"ఏమిటి అక్రమం—కొట్టడమా, డాన్సా?"

"అంతా."

"సాయింత్రం యీ ఆఫీసులో డాన్సు. అప్పుడే కాయితాలు అచ్చుకి పంపించాను.

"ఛా!"

నిర్మల లేచింది.

"ఛాకి యాభై యేళ్ళు, నీకు డెభ్భైయేళ్ళు. ముసలివాడివి, నీతో నేను మొరపెట్టుకోద మేమిటి?" అని.

వొక్క మాఱు దూకింది.

"నేను మళ్ళీ వొచ్చేప్పటికి నీ హృదయంమీది బూజునంతా దులుపుకుని, ఆఫీసుని దాన్నికి సిద్ధం చెయ్యి" అని,

అతని వీపుమీద ఒక్కటి చరిచి పరిగెత్తింది.

ఆ వుదయం అత నింకేమీ పనిచెయ్యలేదు. ఏ అడుగుల చప్పుడైనా నిర్మలేనని అర్థంలేని ఆత్రుతతో చూస్తున్నాడు. కొంత సేపటికి రాలేదని కోపంకూడా వొచ్చింది. ఎక్కడ తిరుగుతోందో! వెళ్ళి చూస్తే?— ఏమిటి? మరీ మతిపోతోంది: ఏం పుట్టింది తనకి, ఇట్లా వేరే ధ్యాసలో పడడానికి?

మధ్యాన్నానికి మరచిపోయినాడు. భోజనం దగ్గిర కూడా నిర్మల కనపళ్ళేదు. ఆమె వుండేవేపుకి సుందరశివరావు వెళ్ళలేదు.

సాయంత్రం కాంగ్రెసు జరుగుతోంది. అన్ని యేర్పాట్లూ చేసి అలిసివొచ్చి, బాలీసుకి జేరబడ్డాడు. నిర్మల మెల్లగావొచ్చి ఎదురుగా కూచుంది.

"ఆ నల్లటి కాప్టెన్ లేడూ, అతన్ని అడిగాను, పదిమంది వాలంటీర్లని నాకు వొప్పజెప్పమని. ఎందుకో తెలుసునా, హా, హా, హా, వూరినిండా పోస్టర్లు అతికించాలి. ఏం పోస్టర్లంటాడు. చూపిస్తే వొప్పు కోడు మరి: కాని నాలో అంత నమ్మకం లేకపోవడమేమిటి? అంత జమాను ఉన్నాడా, అంత పిరికి మళ్ళీ అనకండేం! అసలు ఆ కనకరాజుని చూస్తే నాకు పరమ అసహ్యం! అసహ్యమైనవాళ్ళని వెళ్ళకొట్టడానికి కాంగ్రెసులో నుంచి ...."

"పొద్దున్న ఫిర్యాదు ఏమయింది?"

నిర్మల చేతులు ముకుళించి ధ్యానంచేస్తోంది. అతనూ మాట్లాడక కూచున్నాడు. కళ్ళుమూసుకునే నవ్వుతోంది. వేళ్ళ సందులనించి వెలుగు లాగు వొస్తోంది ఆ నవ్వు.

"ఏమిటి?"

"నా ప్రార్థన విన్నాడు!" అంది.

"ఎవరు ?"

"నీ శ్రీరాముడు."

"ఓ—"

"నీ కెప్పుడన్నా వరమిచ్చాడా ?" అని అడిగింది.

"లేదు."

"నాకిస్తాడు."

"హో."

"ఏం వరం—అనే ప్రశ్న అడగడమే తెలీదు యీ కాప్టెన్‌కి."

"అడిగాను."

"మా నాయకురాలికి గర్భం రావాలని."

"ఎందుకు ?"

"వొచ్చే కాంగ్రెసునాటికి వొస్తే అప్పుడామె రూపం చూడాలని వుంది."

"తప్పు."

"మీకు తప్పు. శ్రీరాముడేగా యీసృష్టికి కారణం, ఆయనకి తప్పులేదు."

"అదేపని శ్రీరాముడికి!"

"మరి భక్తవత్సలుడికి అంతకన్న ఇంక పనేమిటి? మరి వరా లియ్యకపోతే ఎందుకట్లా అక్కడ ఆపటం? తీసి అవతల పారెయ్యి."

"తప్పు."

"మరి నా వరం యిస్తాడా ?"

"ఇస్తాడు"

లేచింది. పటాన్ని ఒక్కవూపు వూయించింది. అతను ఆమె నాప డానికి చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

"వొదులు. నేను నీకోసం మంచిపటం తెచ్చిపెడతా. ఇది పారెయ్యనియ్యి. వాడిబొజ్జ చూస్తే నాకు నేత్రకంటకంగా వుంది. వీడుట, యోధుట! తిండిపోతు—ఒక్క రాక్షసుడు కనపడ్డాడా పరుగెత్తుతాడు— కాదు కాదు—పరగెత్తనేలేడు."

అతనితో పెనుగులాడింది. ఆమె రెండుచేతులూ పట్టుకుని ఆపు తున్నాడు. నవ్వుతోంది. జుట్టురేగింది.

"వుండు, వుండు నువ్వు యీసారి బైటికి వెళ్ళినప్పుడు...." అంటోంది ఆయాసంతో.

"ఆ పటాన్ని తీశావా—"

కమల వొచ్చి నుంచుంది గుమ్మంలో. నిర్మలని వొదిలేశాడు.

"కమలా, ఈ పటాన్ని తీయించవూ నీ పెనిమిటిచేత!"

కమల మాట్లాడలేదు.

"కమలా, నువ్వతన్ని పట్టుకో నేను లాగేస్తాను."

మాట్టాడలేదు.

"మీ యిద్దరికీ యేదో తగాదా వున్నట్టుంది. తీర్చుకోండి. వొస్తాను." అని వెళ్ళిపోయింది నిర్మల.

కమల మొహంవంక కళ్ళెత్తడానికి సిగ్గుపడ్డాడు అతను.

"అమ్మ వొచ్చింది. ఈ సాయంత్రానికి నన్ను యింటికి రమ్మం టోంది, మాపిన్ని వొచ్చిందిట!"

"ఏం! మీపిన్ని యిక్కడికి రాకూడదూ? నువ్వు వెళ్ళడానికి వీల్లేదు, కాంగ్రెసు పనికంటేనా యీ పిన్నులు!"

"పిన్నిరాదు పిన్ని మొగుడు రిజిస్ట్రారు మరి. ఆతనికి మాట పోతుందిట!"

"చావమను. పిన్నినీ, మొగుణ్ణీ కలిసి కళింగల్లో పడమను. నువ్వు వెళ్ళడానికి వీల్లేదు."

కమల కన్నీళ్ళతో వెళ్ళిపోయింది.

సాయంత్రం కమలా అతనూ, నిర్మలా, ఘోష్ సముద్రం దగ్గిరికి నడిచి వెళ్ళారు. ఉప్పుకాలవను దాటింతరవాత అతను నిర్మల వేళ్ళను వొదలలేదు. ఘోష్, కమలా బాగా ముందు నడుస్తున్నారు. అతను ఆమె చేతిని వొదలబోయినప్పుడు నిర్మల వొదల్లేదు.

దోవలో యిద్దరు వాలంటీర్లు కనపడ్డారు; అతనికి శాల్యూట్ చేశారు.

"మీరిద్దరూ యీ సాయింత్రం సామాన్లదగ్గిర వుండవలసినవారు, అవునా? యిక్కడ వున్నారేం?"

"మిగిలిన వాళ్ళిద్దరూ చూస్తామన్నారండి. అంత పనిలేదు. కనక కొంచెం తిరుగుదామని వొచ్చాం."

"ఇది 'డిసిప్లిన్' భంగం. పదండి వెంటనే నేనువొచ్చి విచారిస్తాను" అన్నాడు.

వాళ్ళు కొంచందూరం వెళ్ళి అతనికి వినపడేట్టు,
"తమరిట్టా ఆడవాళ్ళతో షికార్లు తురుగుతున్నారేం?" అన్నారు.
వెంటనే సుందరశివరావు వాళ్ళని వెనక్కి పిలిచాడు.

"నేను మీకుగాదు జవాబు చెప్పవలసింది. నామాట వినడమే మీ విధి. ప్రశ్నించడం కాదు. ఈమాత్రం 'డిసిప్లిన్' అర్థంచేసుకోలేని మూర్ఖులుండబట్టే మనదేశ మిట్లా ఏడుస్తోంది మిమ్మల్ని వాలంటీర్లుగా చేరమని ఎవరన్నా ప్రాధేయపడ్డారా? వొప్పుకొన్నవాళ్ళు పనిచెయ్యాలి. చెయ్యకపోతే బుద్ధితక్కువయిందని తప్పుకోవాలి. పొండి" అన్నాడు.

వాళ్ళు సిగ్గుమొహాలు వేసుకుని దాటారు. నిర్మల అతని జబ్బని రెండుచేతులతో పట్టుకుని—

"బాగా చేశావు – మీవంటివాళ్ళు పదిమంది వుంటే స్వరాజ్యం వారంరోజుల్లో వొస్తుంది."

"నేను వొక్కణ్ణి వున్నాగా! పదివారాల్లో రాదూ?"

"నాకు లెక్కలు రావు!"

తననీ, తన మొహాన్నీ, చేతుల్నీ, జుట్టునీ ఆమె కళ్ళు వెతుకుతున్నాయి. సముద్రంలో అంతమయ్యే మైదానమూ, సముద్రపు పిట్టల అరుపులూ, గాలీ, సాయంత్రపు టాకాశమూ, పక్కన తన జబ్బని పట్టుకుని, తనని పూజించే యీ యువతీ—అతని మనసు అక్రమమైన కలత పడుతోందని తట్టింది అతనికి.

వెంటనే ముందు నడుస్తున్న కమలవంక చూశాడు. అతనికి జీవితంలో మొదటిసారి తట్టింది కమల అందమైన పిల్ల అని. ఈ దేశంలో సామాన్యంగా అందరి నిర్భాగ్యులవలెనే అతనుకూడా యెన్నడూ భార్య అందాన్ని గుర్తించి యెరగడు. కమల యెంతవరకు తన ఆశయాలకి తోడ్పడుతుందా అని యోచించాడు. ఆమె గుణాల్ని ప్రేమిస్తున్నానని తనని చూచి తనే గర్వపడుకున్నాడు. ఆమె శరీరాన్ని సంసారపక్షంగా వుపయోగించుకున్నాడు. బెంగాల్‌నించి నవ్వులతో గంతులతో గులాబి అందాలతో, నిర్మల వొచ్చి అతని కళ్ళు తెరిచిందాకా, స్త్రీనీ అందాన్నీ వేరుచేసి అతను చూడలేదు.

కమలవంక చూసి యెంత అందమైనదా, అనుకున్నాడు—నిర్మల వంకచూసి యెక్కడవుంది యీ ఆకర్షణ అని ప్రశ్నించాడు. కాని కమల సౌందర్యంవంక చూస్తే అతని మనసుకేమీ ఆకర్షణ కలగలేదు. పాపం! ఆకాశ నీలంవలె, ఉదయకాంతివలె, అతనికి అలవాటయింది. ఆ ఆకర్షణ

కాలం వృథాగా జారిపోయింది. తన మాటకి విధేయతతో, తన సేవలో శ్రద్ధతో భక్తిగా, ప్రేమగా, తన ఛాయ ఐ బతికే కమలకీ, తనని తిప్పలు పెట్టి మెప్పుకుని, తృణీకరించి, కనపడక, తప్పించుకుని, తటాలున మెరసి, నవ్వి, కోపించి, గంతులువేసే యీ నిర్మలకీ—ఎంత భేదం! అతని హృదయంలో కలిసి గుర్తులేకుండా మాయమయింది కమల. తన హృదయాన్ని బైటికీడ్చి, మంత్రించి, జాడించి, వేధిస్తోంది నిర్మల.

తిరిగి యింటికి వెడుతూవుండగా పడమట మెరిసే బృహస్పతి వంక చూస్తో కమల.

"ఎందుకు, కూచున్నంతసేపూ మీవంకే చూస్తుంది నిర్మల?" అంది తటాలున.

"చూస్తేనేం? మనుష్యులవంక చూడకుండా యెట్లా? కళ్ళు మూసుకోమంటావా?"

"అదేదో విధంగా చూస్తోంది."

"అది నీ మనసులో వికారం, అంతే. ఘోషు చూడడూ నీవంక!"

కమలకి కోపం వొచ్చింది మనసులో! వుత్తమాటలతో తప్పించుకోవాలని చూస్తున్నాడు.

"ఒకటే నంటారా? వొద్దంటే ఘోషుతో మాట్లాడను. మీరు నిర్మలతో మాట్లాడడం మానతారా?"

"భేదంవుంది. నువ్వు మానేస్తే ఆ నింద నామీదే పడుతుంది. నేను మానడానికి కారణం వుండాలి."

ఆ చూడడంతో ఆగితే బాగుండును."

"మధాన్నం సంగతా అనుమానపడుతున్నావు? ఏమీలేదు, స్నేహమే."

"ఏమిటి అంటోంది?" అన్నాడు ఘోష్

"మధ్యాహ్నం నేనూ, నిర్మలా రామపఠంకోసం పోట్లాడాము. ఆ సంగతి అడుగుతోంది." అని యింగ్లీషులో చెప్పాడు సుందరశివరావు.

"అవును! ఆ రామపఠం యెందుకు తగిలించావు, అక్కడ?"

"రాముడంటే నాకు భక్తి."

"నీకు ఎందుకు?"

"రాముడు శ్రీమన్నారాయణుడు."

"నారాయణుడిపటమే వుందిగా!"

"కాని ఆదర్శ పురుషుడుకూడా."

"ఎందుకో!"

"అంతానూ."

"ఐనా చెప్పు"

"రాక్షసుల్ని చంపి లోకకంటకం మాన్పాడు. గొప్ప యోధుడు."

"ఎందరు పోలీసులు దొంగల్ని పట్టలేదు. నెపోలియన్, హానిబాల్ మొదలైన యోధులెందరు లేరు!"

"మరి తండ్రి ఆజ్ఞప్రకారం ఎవరు 14 ఏళ్ళు దుర్గమారణ్యాలల్లో విహరిస్తారు?"

"తండ్రి అక్రమంగా యిచ్చిన వరాన్ని పాలించడం అవివేకమైన పని. తరువాత నాకు అరణ్యాలంటే భయంగాని రాముడివంటి యోధుడికి అదొకగొప్పయేముంది? పైగా సేవకి భార్య, తమ్ముడూ, పర్ణశాలలూ.... అదిగాక ఎన్నేళ్ళు రాజ్యంచేశాడు."

"పదహారు వేలేళ్ళు గావును."

"అన్నేళ్ళు రాజ్యంచేసినవాడికి పధ్నాలుగేళ్ల వనవాసం లెఖ్ఖా— అంటే నీ బతుక్కీ నా బతుక్కీ అరనిమిషం అన్నమాట—పెళ్ళాన్నెత్తికెళ్ళినవాడితో తగూలాడ్డం ఒక ఘనతా! ప్రతివాడూ చేస్తాడు."

"మరి ఏక పత్నీ వ్రతుడే."

"మరి సీతని అడవికి పంపేటప్పుడు ఏమని ఏడుస్తుంది—రాముడికేం, అందరు వుంచుకున్న స్త్రీలలో నే నొకత్తెను—అంటుంది దానికేమంటావు ?"

"అబద్ధం."

"రుజువుచేస్తే పంచెంకడతావా ? ఇంకో సందేహం—అంత ఆరోగ్యవంతులైన సీతకీ, రాముడికీ ఆ పద్నాలుగేళ్ళలో పిల్లలు పుట్టలేదేం ? పూర్వంకూడా ఏదో బర్త్ కంట్రోల్ వుండేదోయ్"

ఈ కాంగ్రెసులో ఏదో సేవాదీక్ష ఎక్కువవుతుందనుకున్నాడు గాని, తన కాళ్ళకిందనుంచి భూమే మాయమౌతున్నట్టుంది అతని ప్రాణానికి. ఈ ఆడవాళ్ళముందర ఇట్లాంటి సంగతులు మాట్లాడతాడేమిటి ?

"దేశంకోసం భార్యనుకూడా త్యాగం చేశాడే! అతను ఆదర్శం కాదా !"

నిజంగా దేశంమీద ప్రేమవుంటే అనేక భార్యలకు వందలకొలగి తనవంటి యోధుల్ని కనాలి. ఈ దేశసేవకులందరూ నేర్చుకోవాలి అది. వీలైనచోటల్లా వందలకొలది పిల్లల్ని కని యోధుల్ని తయారుచెయ్యాలి. ఈ భీరులందరూ పందులవలె అనామకుల్ని కని ఎందుకు దేశభారం వృద్ధి చెయ్యడం ?శ్రీరాముడే ప్రజల కోరిక ప్రకారం వర్తించేవాడైతే మరి ప్రజలందరూ రాజ్యం చెయమంటోవుంటే అడవికిపోయినాడేం ? అక్కడ తండ్రి ఆజ్ఞ పాలించాలి. ఇక్కడ భార్య గనక ప్రజలు అడక్కముందే నిప్పులో దూకించాలి. కడుపుతోవుంటే తన పనికి అడ్డమని అడవికి పంపించాలి ! ఇదే స్త్రీలకిచ్చిన గౌరవం ఈ దేశంలో ! ప్రజలకోసం త్యాగం చేశాట్ట ! ఎవరు త్యాగంచేసినా ముందు భార్య కనబడుతుంది. ఆ ఆదర్శం పెట్టుకొనే భార్యచేత ప్రతివాడికీ చాకిరీ చేయిస్తారు—తండ్రికి,

తల్లికి, అన్నలకి. అక్కలకి, అతిథికి—అంత భక్తివుంటే తను చేసుకోవాలి ; భార్య యెందుకు ;"

"మరి మన కాంగ్రెసు శిబిరంలో స్త్రీలకు స్వేచ్ఛలేదూ ?"

"ఈ వేడిలో అంతేలే ! చూడు ఈ రాజకీయ వుధృతం తగ్గగానే మళ్ళీ గూళ్ళల్లో దాచుకుంటారు. ఈ ఆడవాళ్ళు మాత్రం—నలుగురూ హర్షిస్తున్నారు గనుక తయారై వొచ్చారు—కీర్తికోసం—వీళ్ళకి మాత్రం నిజమైన స్వేచ్ఛ కావాలనుకున్నావా ? స్వేచ్ఛయిచ్చే సుఖం కావాలి—బాధ్యతకాదు. కమలను నేను కలకత్తా పిలుస్తాననుకో, కమల వొస్తానంటుంది నువ్వు లేకుండా, ఏమంటావు నువ్వు ? అదే రకం అందరూ ! కమల యేమంటుంది ? ఇంకే ఆడవాళ్ళు వొస్తారంటుంది. అందరూ అంతే !"

రాత్రి పడుకున్నప్పుడు—సముద్రంవొడ్డున నిర్మల పాడినపాటా, ఆమె డాన్సు చేసినప్పుడు కదిలిన చిన్న రొమ్మూ సన్నని నడుమూ, నవ్వే కళ్ళూ, అతని నిద్రను భంగపరిచాయి.

అతని దేశవ్రతాదర్శనమూ, ఏకపత్నీవ్రతమూ మనసుని కుట్టాయి. కాని శ్రీరాముడు అంతదీప్తితో గోచరించలేదు. కమల తనవలె పరపురుషుడితో సంచరిస్తే తనకెట్లా వుంటుందీ ? ఆ నిర్మల వుద్దేశ్యమేమిటి ? ఆమెతో అంత చనువుగా వుండడం తన ఆదర్శాలకూ, స్వభావానికీ తగిన పనికాదు. ఇట్లా స్త్రీలచూపులచేత చలించేమనిషి. తానేం దేశసేవ చెయ్యగలడు ? కాని, ఆమె పెదవులు—ఒక్కసారి ముద్దు పెట్టుకోగలిగితే ! ఆమెకూడా యిష్టపడేటట్టేవుంది. ఒక్కసారి ఆ ఆనందాన్ని పొంది, ఇంక స్త్రీని వర్జిస్తే సరి ! కాని ధర్మమా ? కమల యెడల న్యాయమా ? కాని కమలా తొనవంటి ఆ పెదిమ, ఆ చిన్న లేతరొమ్ము, చురుకుగా గంతులువేసే ఆ కాళ్ళు, తన అరిచేతులో గిలగిలలాడిన ఆ వేళ్ళు—

మర్నాడు సాయంత్రం అతన్ని యువకులు ఉపన్యాసమిమ్మన్నారు. దేశసేవని గురించీ, దీక్షా, త్యాగమూ, అగ్ని కురిపించాడు. యువకులలో స్వార్థపర్వతాన్ని, ప్రమత్తతనూ అతని మాటలు చీల్చి చూపించాయి. అంతసేపూ నిర్మల కళ్ళు అతని ముఖంచుట్టూ, మెడ, బుజాలూ తాకుతో, భక్తితో, సంతోషంతో, భయంతో తిరుగుతున్నట్టు తెలుస్తోనే వుంది.

తననిని అభినందించే ప్రజలు వొదలగానే కమలవంక తిరిగి,

"ఎట్లా వుంది?" అన్నాడు.

నిర్మల భక్తికన్న తన సహధర్మచారిణి కమల మెచ్చుకోవాలి, తన జీవితమంతా ఘనకార్యాలకి పురికొల్పాలి.

"బాగానే వుంది."

ఉపన్యాస తీవ్రతలో వేడెక్కిన అతని రక్తం ఒక్కసారి పది డిగ్రీలు జారింది. వూరుకున్నాడు. మళ్ళీ రాత్రి భోజనమైన తరవాతగాని కమలతో మాట్లాడేందుకు సమయం చిక్కలేదు. ఈలోపున తన బాధని తరిచి చూచుకుని కమలని ప్రశ్నించాలనుకున్నాడు.

"ఎందుకు, 'బాగానేవుంది' అన్నావు?"

"నన్నడిగారుగా!"

"లేదు. విన్నవాళ్ళందరూ — మళ్ళీ భోజనం దగ్గిర, నాయకులు కూడా—నేను మాట్లాడినపద్ధతి అద్భుతంగా వుందన్నారు—"

"నేను బావుండలేదన్నానా? కాని నాకుమాత్రం అంతా వుత్త మాటల్లాగు కనపడ్డది. అట్లా మాట్లాడంకన్న ఏదన్నా పనిచేస్తే బావుండు ననిపించింది."

"ఏం పని? చెయ్యటంలేదా?"

ఈ కాస్తకేనా అంత వుపన్యాసం! ఏదో జీవితమంతా త్యాగంచేసి, ఎన్నో ఏళ్ళు బాధలలో గడపినవాళ్ళు మాట్లాడాలి. మీరు సుఖంగా భోజనంచేసి కూచుని ఆ త్యాగాలు మాట్లాడం నాకేమీ బాగాలేదు."

"మరి యేం చెయ్యను? త్యాగాల అవసరం రానీ."

"అప్పుడు మాట్లాడండి. అవసరమొచ్చి త్యాగంజేసి — అప్పుడూ యీ ఉపన్యాసాలు-యిప్పుడే యెందుకు?"

"మరి నిర్మల యేమంది — యీ సాయంత్రం — 'ఈ ముసలి వాళ్ళందరూ గొప్పనాయకుల మనేవాళ్ళు. ఎంతో కాలంనించి ఉపన్యాసాలు అలవాటైనవాళ్ళుకూడా నీమల్లే నిప్పులు కురిపించలేదు. నీవు సిలువునా అగ్నే!' అంది."

"మరి యితరులని పురికొల్పడంకూడా ఒక కార్యం కాదా?"

"మాటలతో ఎవరికీ పురెక్కదు."

కమల తనని అన్యాయం చేస్తోందని అతనికి తోచింది. తన ఘనతని గుర్తించని భార్య! తనమీద యేమైనా భక్తి వుందా యీ కమలకి!

"చూడండి, రండి వెన్నెలవంక చూద్దాము."

మారుపల్కకుండా కండువా వేసుకుని ఒక్కడూ రైలుకట్టకేసి పోయినాడు.

తిరిగి వొస్తోవుంటే చాలామంది యువకులూ, స్త్రీలూ వెన్నెల్లో, యిసికలో ఆటలాడుకుంటున్నారు.

నిర్మల అతన్ని చూడగానే పరిగెత్తుతో వొచ్చింది.

వెనక ఎవరో పిలుస్తున్నారు.

"నిర్మలా, వెడుతున్నావేం?" అన్నారు యెవరో.

"నా సుందర్ వొచ్చాడు. నేనింకరాను."

ఏమనుకుంటారువాళ్ళు? కమల తనవంకన్నా చూడకుండా ఆడుకుంటోంది. ఇంకా కోపమే గావును!

"ఏమైనావు నువ్వు? అందర్నీ వెతికాను నీ ముఖం కోసం!"

అతని జబ్బని రెండుచేతులతోనూ పట్టుకుంది.

"చూడు, యీ యవ్వన రక్తాన్నంతా చూడు. ఈనాడు యిట్లా ఆడుకున్నారు రేపు దేశంకోసం బలి ఔతారు, నువ్వు నాయకుడివై...."

"నాయకుణ్ణీ కావొద్దు, ఏమీ వొద్దు. నన్నూ బలికానీ—"

"నాతో సహా—"

"రా."

అంతే కావాలి కమలకి! తనని నిర్లక్ష్యంచేస్తే తనకిమాత్రం ఏం లక్ష్యం? నిర్మలతో దూరంగా నడిచి వెళ్ళాడు. చప్పున నిర్మల,

"ఆ యిసికమీంచి జారదాం—ఏవరు ముందరో పైకి...."

సగం పరిగెత్తి అతని మెడపట్టుకుని వేళ్ళాడింది ఆయాసంతో.

అర్థమేమిటి? ఇంత చనువుగావుండడం వాళ్ళ దేశాచారమా, లేక—

ఈమె బ్రహ్మసమాజపుపిల్ల—వాళ్ళలో స్త్రీలు స్వేచ్ఛగా వుంటారు, అందువల్లనేమో!

ఇసికలోంచి కిందికి దొర్లుతోవుంటే — ఆ నవ్వే బుగ్గలు, గట్టి జాకెట్, ఆ చక్కని బుజాలు, ఆ గంతులు, నవ్వు....

"చూడు—వాళ్ళందరూ ఒకచోట కూచుని ముసలివాళ్ళమల్లే కబుర్లు చెప్పుకుంటారు. ఈ శిబిరానికల్లా—నువ్వూ నేనే పిల్లలం—ఆడుకుందాం..."

ఆటేనా! అవునా, కాదా?

"నిర్మలా!"

ఆగి ముఖమెత్తిచూచింది. అతని కంఠస్వరంలోని అర్థం గుర్తించినట్టుంది. మొగపిట అర్థం గ్రహించి ఆయత్తపడే ఆడపిట్టవలె చూస్తో నుంచుంది.

ముద్దు పెట్టుకుంటే—

అదీ ఆశే అనుకుంటే—

ఆమె కళ్ళల్లోకి చూస్తో నుంచున్నాడు. ఆమె నిర్భయంగా చూస్తోంది. అతనేమీ చెయ్యలేదు. అతని దీక్ష, అనుభవరాహిత్యమూ, విద్యా, అన్నీ అడ్డుపడ్డాయి. పరిగెత్తుతో వొచ్చి గుంపుని కలుసుకున్నారు: ఇసికతో, నవ్వుతో నిండిన కళ్ళతో—

కమల మర్నాడు ఏమీ సంతోషంగా అతనితో మాట్లాడనే లేదు.

ఘోష్ అతని శ్రీరాముణ్ణి వేటాడి చంపనిశ్చయించుకున్నాడు.

"అసలు శ్రీరాముడున్నాడా?"

"లేడంటారా?"

"నేను వున్నాడూ అనను, లేడూ అనను. ఉన్నాడని రూఢిగా అన్నవాళ్ళతోనే వాదన. ఉన్నాడని యేమిటి ప్రమాణము?"

"రామాయణము."

"ఆ ప్రకారం—'ఇలియడ్' ప్రమాణంగా 'ఎఖిలిస్' మొదలైన వాళ్ళున్నారా?"

"ఆ, వుండవొచ్చు."

"జీయస్, మొదలైన దేవతలూ—"

"ఆ—"

"అంటే ఒక్కొక్క దేశానికి, ఒక్కొక్క స్వర్గమూ, వేరే దేవతలూ, వున్నారా?"

"అదెట్లా?"

"ఈనాడు నేను పురాణం వ్రాస్తే ఇంక వెయ్యేళ్ళకి దాంట్లో నేను రాసిన మనుషులూ, రాక్షసులూ ఈనాడు వున్నారనీ అనాటివాళ్ళు అనుకుంటారు."

"మరి రామాయణం నిలవలేదా యిన్ని యుగాలు—"

"దాని సౌందర్యంవల్లా, మనుషుల మూర్ఖంవల్లా నిలిచింది. కవి ఆలోచించి రాసిసినవన్నీ నిజమంటే...."

శ్రీరాముడు తనని అన్యాయంచేశాడు, అంతకన్న 'గట్టిగా' వాదనకి నిలవక. రాముడు—తనని సిగ్గుపాలు చేస్తున్నాడు.

మర్నాడు పొద్దున్నే అతను పనులలో వుండగా నిర్మల వొచ్చింది. అతని చేతివంకా, కలంవంకా చూస్తో మాట్లాడకండా నుంచుంది. అతను కొంచం తలయెత్తాడా గడగడ వాగుతుంది. కాంగ్రెసు నాయకుల నడకా, మాటలూ అనుకరిస్తుంది. అతను రాసుకుంటున్నాడన్నమాటే కాని, అంత సేపూ అతని మనసంతా ఆమెమీదా, అతనికాలునితగులుతున్న కుచ్చెళ్ళ జరీఅంచుమీదా, బ్రోచిలో గుచ్చుకున్న మరువం కొమ్మమీదనే వుంది. చప్పున ఆలోచించకండా—

"విడవలేనంత మోహం కలుగుతుందనుకో ఏం చేస్తావు?"

"ఆ—"

చాలా అనేశాడు. మార్చాలి.

"ఎవరన్నా ఒకమ్మాయికి, ఒకాయనమీద మోహంకలిగితే—"

"పెళ్ళి చేసుకుంటుంది."

"అయనకి పెళ్ళాముంటే—"

"తప్పు. అట్లా మోహించడం చాలా తప్పు. పరదేశాల ఆచారాన్ని మనం అనుకరించకూడదు. అందులో ఆ భార్యని అన్యాయం చెయ్యడం చాలా దుర్మార్గం—పైగా తనతోటి స్నేహితురాలైనప్పుడు—ఏం, ఆతనుగాక యింక ప్రేమించటానికి ఎవరూ లేరా?"

"మరి యిట్లా ఆడుతో, నవ్వుతోంటే మొహం కలగదా?"

"కలిగినప్పుడు దాచుకోవాలి. అందుకు అసాధ్యమైతే ఆ మోహాన్ని నాశనం చెయ్యాలి. ఏం లాభం మోహించి!"

వెళ్ళిపోయింది.

కాని వెడుతో ఎంత ప్రేమగా తనవంక చూసిందా అనుకున్నాడు.

కమల మొహంవంక చూడడం సిగ్గుగావుంది. తానేమీ చెయ్యేక పోయినా అతని హృదయంలోని రహస్య వాంఛ అతన్ని — నేరస్థుణ్ణి చేస్తోంది.

అతని దీక్షలమీద భక్తి పోయింది. నిర్మల తనవెంట తిరిగినంత సేపూ, అధర్మమని, తప్పించుకోవాలని చూశాడు. ఇంతకీ నిర్మల తనతో ఆడుతోందిగాని, అంతకన్న దేనికీ సంసిద్ధురాలుకాదు. ఆమె కావాలి తనకి. ఆ నవ్వును తన పెదవులతో అనుభవించాలి. ఆ పరుగును, గంతులను తన చేతులలో లీనం చేసుకోవాలి.

రాజాగారి బంగళాలో టీపార్టీకి వెళ్ళారు. కమల రాలేదు.

"నిర్మలా, యిట్లా రా — నీకోసంగతి చెపుతాను."

ఇద్దరూ అందరికీ దూరంగా పున్నాగచెట్టుకింద నుంచున్నారు. నిర్మల అందికదా—

"చూడు- అందరూ అట్లా కూచుని, ఆ పదార్థాల నన్నిటినీ నోట్లోకి తీసుకుంటోవుంటే చూడ్డం యెట్లావుంటుంది? ఎప్పుడన్నా యోచించావా? చూడు, ఆ ఆచారి దూరాన్నించి పళ్ళెం వాస్తోవుంటేనే పిల్లి పిచికని చూసినట్టు ఎట్లా చూస్తున్నాడో! అంతా తిండి, తిండి! ఒకర్నొకరు చూడరు— మాట్లాడరు... ఏదో ఆ తిండిలో మధ్య ఒక పలుకు. ఈ వుచితంగా వొచ్చిన యీ పదార్థాలన్నీ మనం యెంత సొమ్ము చెయ్యగలమా అనేధ్యాస!

"ఇంకా ఆకలి లేదే" అని దుఃఖ్ఖం, పదార్థాలు అందకపోతే దుఃఖ్ఖం. రెండూ సరిపోవాలి.

"మనం మనషులం కాదనుకో, ఈ మనుష్య జాతివంక ఎక్క

క్కణ్ణించో వొచ్చి చూస్తున్నామనుకో, మనకి ఆకలి దప్పులు లేనివాళ్ళ మనుకో, ఏమనుకుంటాం? ఈ బిళ్ళల్ని, యీ వుండల్ని వీళ్ళెందుకిట్లా లోపలికి ఎక్కించుకుంటున్నారా అనుకుంటాం- పడవదోనెలో బస్తా లెక్కించినట్టు జేబులు పట్టక శరీరంలోపల వేసుకుని తీసుకుపోతున్నా రనుకుంటాము.

"చూడు ఆ పిల్లని యెట్లా ప్రోత్సహపరుస్తున్నాడో ఆ తండ్రి- వూరికే వొచ్చింది బాగా తినమని—"

"ఇంకా చూడలేను రా—"

వాళ్ళిద్దరూ బంగళా వెనక్కి నడిచి వెళ్ళారు.

"తమాషాగా ఆలోచిస్తావే!"

అంతేకాదు. అనుకుంటానుగదా — ఆ పదార్థాలు ఎక్కణ్ణించి వొచ్చాయి— సాయంత్రమప్పుడు చల్లగాలిలో పడుకున్న శనగచేలు, గడ్డిని మేసి గంభీరంగా యింటివేపు నడిచే ఆవులు, యెర్రగా పచ్చని ఆకుల్లో వేళ్ళాడే మిరపపళ్ళు, సముద్రపు పెద్ద అలలు, అన్నీ అన్నీ యీ నోళ్ళ లోకి దూరేందుకు పదార్థాలని తయారుచేస్తున్నాయని—

"గులాబీపువ్వుని చూస్తే దానివాసన—పన్నీరై మిఠాయిలో కలసి టీపార్టీ వాడి గొంతులో దూరుతుంది—వందలకొలది పువ్వుల్ని నలిపి సారంతీసి వీళ్ళ గొంతుల్లో పోసేందుకా!

"కాశ్మీరదేశపు కుంకుమపువ్వు, మైసూరు జాజికాయ, మళయాళపు లవంగం—ఆ వాసనలు— ఆ తోటలు— వాటిని పండించే ఆ కర్షకులు— అందరూ వీళ్ళు అట్లా తిని అజీర్ణాలు తెచ్చుకునేందుకా, రాత్రింబవళ్ళు పనిచేస్తున్నారు? అంతేకాక పువ్వు పువ్వుకీ ఎగిరే తేనెటీగ పువ్వుల్ని కాయలు చేస్తోంది పాపం— వీళ్ళ నోళ్ళకోసం సమస్తమూ తన వుష్ణంతో పండించే సూర్యుడు—"

"ఇంక చెప్పకు నాకు ఒళ్ళు మండిపోతోంది. నేను వెళ్ళి నువ్వు చెప్పిన లెక్చరంతా చెప్పి ఓ కర్రతీసుకు వాళ్ళమీద పడితే యేమంటారో" అంటున్నాడు, గాని అతని దృష్టి అంతా ఆమె నడకమీదా, ముళ్ళు తప్పించుకోడానికి వొంగే ఆమె అందంమీదా వుంది. దోవ చిన్నదై దగ్గిరిగా వొచ్చినప్పుడు ఆమె చెరుగు తగులుతుందేమోనని ఆశపడ్డాడు. ఆ తోటా సాయంత్రమూ, గడ్డిలో పువ్వులూ, పురుగులూ లోకాన్ని కొత్త తోపిస్తున్నాయి.

"ఇట్లా కూచుందాము, ఒక్కరవ్వసేపు. వాళ్ళు ఉదరాలు నింపుకున్నంత సేపూ...."

అని కస్తూరి తుమ్మకింద పచ్చికమీద కూచున్నారు.

"ఏం తింటే యింత ఆనందం కలుగుతుంది! ఈ పచ్చికా, ఆకాశమూ, ఆ తేనేపిట్ట కూతలూ, యీ గాలి నిశ్శబ్దం—" అంది.

"నాపక్కన నువ్వూ—" అన్నాడు.

మాట్లాడలేదు. ఆమె మెల్లిగా తలెత్తి—

"నాకు దిగులు వేస్తోంది, ఎందుకో! యిట్లాంటిచోట్ల పొందే నిర్మలమైన ఆనందంలో దిగులుకూడా కలిసే వుంటుంది. ఎందుకా అని యోచిస్తాననుకో. ఒకప్పుడు ఇదంతా వొదలిపోవలసిందేకదా!"

"వుండు యీ వూళ్ళోనే. చాలాసార్లు వొద్దాము యిక్కడికి."

అర్థంకానట్టు చూసింది అతనివొంక.

"అది కాదు, మనం యీ లోకాన్ని వొదిలినప్పుడు ఇంత అందమైన లోకమే వొదిలిపోవాలికదా! అంది.

"ఇంకా యింతకన్నా అందమైన లోకాలు యెన్ని వున్నాయో!"

"ఏమో!"

"మరి మీ బ్రహ్మసమాజంలో ఏం నమ్ముతారు?"

"మతం అట్లావుండనీ. మనకి నిశ్చయమేమిటి ! నిశ్చయమైన, చనువైన యీ ప్రదేశాల నన్నిటినీ వొదిలిపోవాలే అనీ— అదే కాదు— ఆ దిగులు ఎట్లా ఎందుకు వస్తుందో తెలీదు ఇప్పుడూ అంతే— నువ్వూ యీ అందమూ నా కింకేంకావాలి ? కాని దిగులు —"

"ఐతే పోదాము."

"వొద్దు. ఆ దిగులు యెంతో మధురమైనది."

మాట్లాడలేదు. చప్పున అతని చెయ్యి పట్టుకుని—

"చూడు" అంది రహస్యం చూసినట్టు. పడమట సూర్యుడు అస్తమిస్తో నల్లని మబ్బు వెనకనించి తోకచుక్కవలె కిరణజాలాన్ని తూర్పు వేపు చిమ్ముతున్నాడు.

నిర్మల వూపిరి బిగబట్టి చూస్తోంది. ఆమె మెరిసే కళ్ళూ, ఎత్తిన తలవెనక జాకెట్టుమీద పడుతున్న జుట్టూ, గడ్డినానుకున్న ఆమెచెయ్యీ అన్నీ ఆ తెల్లని కాంతిలో తడిసి, అతన్ని అనేకవిధాల బాధపెడుతున్నాయి.

"నువ్వు మీదేశం వెళ్ళకు."

"వెళ్ళక—"

"ఇక్కడ వుండు— సునిద్దరమూ"

తరవాత ఏమిటో అతనికి తెలీదు. ఆమె చూస్తోంది అతనివంక ఏమి చెపుతాడాని....

"నువ్వు వుంటే — నేను — నీనించి, నీ కళ్ళచూపుతో నాలో ప్రవేశించే శక్తితో, ఈ దేశాన్ని—ఈ ప్రజలలో యెంతో ఉత్సాహాన్ని పురిగొల్పనా అనిపిస్తుంది. నువ్వు వెళ్ళకు. నువ్వు నాకు, ఈ దేశానికి, ఈ ప్రజలకు నీ అవసరముంది. నీమూలాన్న నే నెంత తీవ్రసేవను చూపగలనో నీకే అర్థమౌతుంది."

మాట్లాడలేదు.

"వెళ్ళనను."

"వెళ్ళను."

"ఇదే వాగ్దత్తం. ఈరోజుతో మనిద్దరి జీవితాలూ ఏకమైనాయి. ఇంక మనిద్దరికి భేదంలేదు. భారతమాతముందు, దేశసేవాదీక్షను తీసుకుంటున్నాము. మనిద్దరికీ యింక భేదంలేదు."

చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకున్నాడు.

ఇంక ప్రతిదినమూ, ప్రతిసాయంత్రమూ, నెలలు, సంవత్సరాలు, ఆమె కోమలత్వంతో, ఆమె జుట్టు మృదుత్వంతో, ఆమె మెత్తని మాటలతో, తాను పొందగల ఆనందాన్ని, సాహసాన్ని తలుచుకుని ప్రమత్తుడైనాడు. కొత్తగా మంచి 'వైను' తాగినవాడివలె ఉద్రేకవంతుడైనాడు. ఆమె చేతిని పట్టుకుని దగ్గిరగా లాక్కుని అతన్ని ప్రశ్నించే పెదవుల్ని ముద్దుపెట్టుకుంటున్నాడు. ఆసాయంత్రం చీకట్లో ఒకరి నొకరు ఆనుకుని వాళ్ళు సమస్తమూ మరిచారు.

మెల్లిగా నిర్మల—

"కమల—" అంది.

"కమల- కమల— నా భార్య! దానికీ దేశత్యాగం అర్థంకాదు— నువ్వు, నువ్వు— నా దేవతవు — నా సోదరివి— మన ప్రేమ నిర్మలము!" అన్నాడు.

ఆమెని కావిలించుకున్న నిముషంనించి, అతనిమనసు బాధిస్తోనే వుంది. ఏకపత్నీవ్రతమూ, కమలమీద ప్రేమా, కమలయెడల విశ్వాసమూ అన్నీ గిలగిలలాడుతున్నాయి అతనిముందు — నిర్మల అన్నమాట అతని యోచనల్ని అందుకుని అతని సందేహాలకే ప్రత్యుత్తరాల్ని కల్పించింది. అవును, నిర్మలను కావిలించుకోడం పవిత్రం. దేహాలమీద కామం కాదు. ఆత్మ సంయోగానికి చిహ్నము. ఆమె సోదరి. ఇంక భయములేదు.

అర్థమయింది. అతని వాంఛ ఇదంతా దేశసోదరిమీది ప్రేమ. అంతే! ఇంక అతనికి భయంపోయింది. సందేహం పోయింది. ఏమీ సంకోచం లేకుండా ఆమె ముఖాన్ని ఎన్నోసార్లు ముద్దుపెట్టుకున్నాడు. సంతోషంతో ఆమె అతని చేతుల్లో వొణికింది.

ఏళ్ళు వెళ్ళేప్పటికి టీపార్టీ అయిపోయింది. నౌకర్లు తప్ప యెవరూ లేరు. శిబిరానికి వొచ్చేటప్పటికి ఘోష్ కోపంతో 'ఏమైనారు మీరు? ఎక్కడా కనపళ్ళేదు' అన్నాడు.

"అట్లా తిరుగుతున్నాము."

"ఏమిటి ఒక్కత్తెనీ, ఆడపిల్లని తీసుకుని రాత్రి తిరుగుతున్నావా? నీకు బుద్ధిలేదూ?"

"ఆత్మలు యేకమైనాయి—దేశసేవలో...."

ఇల్లాటివేవో అనబోయి "ఇప్పుడతని కర్థంకాదు, ఆ కోపం తగ్గితేనేగాని" అనుకుని ఇప్పుడేమనాలా అని ఆలోచిస్తున్నాడు. నిర్మల ఏమో దూకుడుగా బెంగాలీలో అంటోంది. హిందీ తెలిసిన అతనికి 'నీకెందుకు నా సంగతీ? నీపని నువ్వు చూచుకో. నామీద అధికారంచేస్తే జాగ్రత్త' అన్నట్టుంది.

అతని చెయ్యి పట్టుకుని తీసికెళ్ళింది. ఆమె ధైర్యం తనకి లేక పోయింది కదా అని సిగ్గుపడ్డాడు.

ఆ రాత్రినించి నిర్మల సంగతి తలచుకున్నప్పుడల్లా ఒళ్ళు పులకరించింది. జీవితంలో కొత్త ఉత్సాహమూ, వెలుగూ కనబడ్డది. నూతన జ్ఞానేంద్రియం ఒకటి తెరుచుకున్నట్టయింది. నిర్మల తన సోదరి, తన మిత్రురాలు, తనకి నవోత్సాహమిచ్చే శక్తి—ఇంకేంకావాలి. ప్రతిపనీ సహజమైన గానంతో కూడినట్టు తోచింది. కాని కమలతో మాట్లాడేప్పుడూ, ఆమె తనదగ్గరికి వొస్తేనే యేదో భయమూ, కాపట్యమూ తోస్తున్నాయి. ఎందుకంత బాధ? తానేమి చేసినట్టు? తన కొత్త సంతో

షాన్ని కమలకు చెప్పాలనిపించింది. కానీ ఏమాటలతో చెప్పాలో తెలీదు. నాలుగైదుసార్లు ప్రయత్నించి వూరుకున్నాడు.

ఏట్లా చెప్పినా ఆమెకి అర్థంకాదు. ఎందుకర్థం కాకపోవాలి? కమలకి తనని అర్థంచేసుకునేటంత ఔదర్యమూ, ఔనత్యమూ లేవు అని సమాధానం చెప్పుకున్నాడు. ఎంత సన్నిహితులైనా ఒకరిభావాలు యింకొకరికి తెలియచెయ్యడం ఎంత కష్టం! భాషాలోపమా? లేక సానుభూతి లోపమా?

పగలంతా పనిలో వూపిరాడలేదు. ఎప్పుడు సాయంత్రమవుతుందా, నిర్మలని చూద్దామా అనుకుంటున్నాడు. వెన్నెల వొస్తుంది. తానూ, నిర్మలా, నిర్మలకూడా పగలంతా తనని తలుచుకుని ఆత్రుతపడుతూ వుండాలి. కమలని తప్పించుకోవాలి. రెండుసార్లు ఆ పక్కనించి వెళుతూ చిరునవ్వు నవ్వింది. కాని లోపలికి రాలేదేమో! తన పని తొందరని చూసివుంటుంది. పోనీ తనే పనిని ఆపి వెడితే! కాని ఆ వొక్కరవ్వ మాట్టాడించి ఏంలాభం? అంతకన్నా ఆమెనే రానీ, తానెందుకు వెళ్ళాలి?

సాయంత్రం బైట చాపవేసుకుని కూచున్నాడు.

కమల మాట్టాడుతోంది. నిర్మల వత్తాలేదు. నిర్మల సంగతి కమల నడగాలనివుంది, కాని ధైర్యంలేదు. ఎందుకు అడగకూడదు? తప్పేముంది?

నిర్మల ఏనిమిషానైనా రావొచ్చు. అప్పుడింక ముగ్గురూ తప్పరు. కమల వుంటేనేం? నిర్మలా తానూ దగ్గిరిగా కూచోకూడదా? చేతులు పట్టుకోకూడదా? తనకోచెల్లెలు వుంటే అట్లా కూచోదా? బుజంమీద మాత్రం చెయ్యి వెయ్యదా? ఒకవేళ కమల ఎక్కడికన్నా వెడితే!

నిర్మల రాలేదు.

"నిన్న లెక్చరులో ఆ సింగుగాడు ఎవరు, పొట్టిగాలేడూ, పంజాబీ – అత నేమన్నాడంటే—"

"అబ్బా, చావనిద్దూ! వాళ్ళసంగతి పోనీ."

"ఎందుకు చిరాకుగా వున్నారు?"

"ఎక్కడన్నా తిరిగి వొస్తాను." అని,

లేచి వెళ్ళిపోయినాడు. నిర్మల ఏమయింది? ఎందుకాఉద్యేగం? తొరతొరగా ఆమె వుండే చోట్లన్నీ తిరిగాడు చివరికి తాటితోపువెనక యిసికలో ఘోషుతో మాట్లాడుతూ కూచుంది. శివరావుకి చాల కోపంవొచ్చింది. కాళ్ళు వొణికాయి. పెదవులార్చుకు పోయినాయి నిర్మలని చాలా బాధించాలని పించింది. తిరిగి వెళ్ళిపోయినాడు:

కాని తను వెళ్ళింతరువాత వాళ్ళను వొంటరిగా ఆ యిసికలో, ఆ చల్లని గాలిలో, నిర్మల జుట్టులో అతని వేళ్లు — ఆమె బుజాలమీద అతని బుజాలు....

రోజు తనే చూస్తున్నాడా వాళ్ళు కలుసుకోకుండా? వారికిందట తనెక్కడ వున్నాడు!

పాపం నమ్మి ఆ తలిదండ్రులు ఆపిల్ల నిట్లా, పంపితే వొంటరిగా పవిత్రమైన దేశసేవకై, యీ కుచ్ఛితుడు, యీ పాపి, యీ దేశద్రోహి ఆమె మనసుని నెమ్మదిగా కృత్రిమమార్గాలమీద తిప్పుతున్నాడు. ఏవో మాటలు చెబుతున్నాడు. వెనక్కి వెళ్ళాడు. బహుశా, ఇంక తనతో మాట్లాడవొద్దని భోధిస్తోవుంటాడు. ఆమె తలిదండ్రులతో చెపుతానని బెదరిస్తోంటాడు.

"ఎక్కడికో షికారు వెడుతున్నారే!" అన్నాడు ఘోష్.

నిర్మల చిరునవ్వునవ్వి వూరుకుంది.

అతను సిగ్గూ, బిడియమూ విడిచి కూలబడ్డాడు, వాళ్ళదగ్గిర.

వాళ్ళిద్దరూ ఒక్కమాట మాట్లాడలేదు. ముగ్గురూ మొద్దుల్లాగు కూచున్నారు. తొమ్మిదయింది. చీకట్లో ఘోష్ సిగరెట్టువెలుగు కనపడు తోంది. చీకట్లో నవ్వుకుంటున్నారా? వాళ్ళచేతులు తాకుతున్నాయా?

అందరికీ ఆకళ్ళు వేశాయి గావును ఒక్కమాట మాట్లాడకుండా లేచి శిబిరానికి పోయినారు.

శివరావు ఇంక నిర్మ మొహం చూడకూడదని నిశ్చయించుకున్నాడు. తనని పలకరించినా పలకకూడదు. ఇట్లాంటివాళ్ళను నమ్మితే అధోగతి తప్పదు. భోజనం పాక దగ్గిరికి వెడుతూవుండగా నిర్మల పరుగెత్తుకొని వొచ్చింది.

"అబ్బా! దేవుడిమల్లే వొచ్చావు. ఎవడితో మాట్లాడదామన్నా 'ప్రేమా, కామమూ' అనేవాడూ, చేతులూ భుజాలూ తాకించాలని చూసే వాడేగాని, నిర్మలంగా స్నేహంగా మాట్లాడేవాడు ఒక్కడూలేడు, వున్నత మైన యోచనలే లేవు ఎవడికీ! నువ్వు వొచ్చినా పోదే!" అంది.

సుందరశివరావు కోపమంతా పోయింది.

"మళ్ళీ మనం కలుసుకోడ మెప్పుడు—"

"రేపు." అని,

అతనిచేతిని గట్టిగా పట్టుకుని కళ్ళల్లోకి నవ్వి వెళ్ళిపోయింది.

మర్నాడంతా అతని గదిలోనేవుంది నిర్మల. కాని అంతకాలమూ యెవరో ఒకరు అతనితో మాట్లాడుతూనే వున్నారు. మధ్యాహ్నం వూపి రాడకుండా లెక్కలు చూస్తున్నాడు. చప్పున నిర్మలవొచ్చి నుంచుని "కాలేదా, లెక్కలు!" అంటోంది

ఆమెచెయ్యి పట్టుకుని కిందికిలాగి ఆమె అల్లరంతా పొయ్యేట్టు ముఖమంతా ముద్దుపెట్టుకున్నాడు- చప్పున వొదిలాడు. ఏమంటుంది? అరుస్తుందో, కొడుతుందో, వుమ్మేస్తుందో!

"తప్పుకాదా?" అంది మెల్లిగా.

గుండె నిబ్బరపడి అప్పుడే భయపడి యెందుకు వొదిలానా అని దిగులుపడి, ఆమెవేపు చెయ్యిజాస్తే దూరంగా జరిగింది.

"వొద్దు- ఇప్పుడు వొద్దు- అట్లా చూస్తారెందుకు? నే నేమీ అను కోను- మీ హృదయం నాకు తెలుసు....మనది పవిత్రమైన స్నేహం, ఈ ముద్దులవల్ల అపవిత్రమౌతుందా!" అంది.

"అవును" అన్నాడు సందేహించే గొంతుకతో.

"మళ్ళీ వొస్తాను."

"మరి సాయంత్రం వొంటరిగా కలుసుకోవాలి."

"వొంటరిగా యెందుకు? వొద్దు!"

"కాదు. నీతో మాట్లాడాలి."

"మాట్లాడేముకదూ? అన్నిమాటలు చెప్పాలా జ్ఞానంకలవాళ్ళకి. నాకర్ధమయింది కదూ మన స్నేహబంధం!"

"వొ స్తేనేం?"

"ఏం లేదు. ఎప్పుడో తీరికై నప్పుడు చూద్దాంలెండి. ఇప్పుడేమవ సరం?"

ఘోష్‌తో ఎక్కడికో వెళ్ళడానికి యిదో యెత్తుకావును అని పరి పరివిధాల ఆలోచించాడు.

సాయింత్రం చారుడివలె చూ స్తే ఆడవాళ్ళతో వుయ్యాల లూగు తోంది. ఘోష్ ఒక్కడూ ఏదో పోగొట్టుకొన్నవాడివలె మైదానమంతా వెతుకుతున్నాడు.

సాయింత్రంప్రయత్నించి ఆమెని తక్కిన వాళ్ళలోంచి విడతీసి—

"నే నింక నీతో మాట్లాడకండా వుండలేను. నువ్వొక్కసారి రావాలి."

"వొద్దు, ఎక్కడికీ కదల్లేను."

"బండిచేస్తాను."

"నాకు రావాలని లేదు. ఇక్కడ కూచుని మాట్లాడండి."

తనమాట వినక ఎదురుతిరిగే యీస్త్రీని చూసి అతని పురుషత్వం మండిపడుతోంది. ఆమె ఎవరు? తనెవరు? కాని స్నేహంవల్ల కాని, జాలి వల్ల కాని, స్త్రీ కొంచం పురుషుడికి స్వతంత్రమిచ్చిందా, ఇంక అతను తీసుకునే అధికారానికి అంతం వుండదు. చిటికినవేలు తాకడానికి వొప్పు కుంటే ఇంక ఆ శరీరమంతా, మనసూ, స్వేచ్ఛా అన్నీ తన స్వంతమూ, తనహక్కూ, తన ఆస్తే అనుకుంటాడు.

"నువ్వు రాకపోతే, ఇంతమాత్రం నా సరదా తీర్చకపోతే నీకు నామీద ప్రేమ యేమిటి?"

"నీమాట వినేరకం ప్రేమ వుందన్నానా? నన్ను మోసుకుపోతే నేను వూరుకుంటానన్నానా?"

"కాదు, నీతో మాట్లాడాలంటే-"

"మాట్లాడు, ఇక్కడ?"

"వొస్తేనేం?"

"ఎందుకు రావాలి?"

ఇంక గతిలేక కూచున్నాడు. కాని అంతసేపూ ఆమెని యెట్లా గాయం చెయ్యాలా అని చూస్తున్నాడు.

"పోనీ, అంత అయిష్టమైతే మానేద్దాం స్నేహం!"

"సరే!" అని లేస్తోంది!

"వెడుతున్నావా? నువ్వు మారిపోయినావు. నీమనసెవరికో ఇచ్చావు. ఇంత చంచల మనుకోలేదు."

"నువ్వింత మూర్ఖుడ వనుకోలేదు." వెళ్ళిపోయింది అని.

అక్కడే అతను ఆలోచిస్తో కూచున్నాడు. చల్లగాలికి రక్తంకూడా చల్లనై వివేక ముదయించింది. నిర్మలకోసం వెతికాడు. ఆమె ఒక్కత్తా వంటశాలల వెనక కూచునివుంది.

"నిర్మలా! నేను శుద్ధ గాడిదను!"

"నే నింకో గాడిదను. రా, యిట్లావొచ్చి కూచో!"

కొంచంగా చీకటవుతోంది. ఇంగువ తాలింపుల వాసనలు కొడుతున్నాయి. మెల్లిగా ఆమె చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

"ఏంచేస్తున్నావు రోజల్లా, చెప్పు" అంది.

చెపుతో నడుంమీద చెయ్యివేస్తే దూరంగా జరిగింది.

అతను ఆలోచించుకుంటున్నాడు. తాను చేసింది తప్పు. అంత చనువు తన సోదరితో తీసుకోడం అసహ్యమైనపని. బుద్ధిమంతురాలైన నిర్మల, ముందు తెరిపినిపడి, తనని దూరాన వుంచుతోంది. ఆమెకి కృతజ్ఞుడై వుండాలి. ఇంక తమ యిద్దరి స్నేహమూ ఎంత మధురంగా వుంటుంది. ఎంత గొప్ప ఔన్నత్యాన్ని పొందుతుంది. జీవితమంతా ఎంత రసవంతంగా ఉంటుంది. ఇద్దరూ ఎప్పుడూ నవ్వుతో మాట్లాడుతో— మళ్ళీ ఎప్పుడైనా ఆమె మనసు మారినప్పుడు గట్టిగా, దగ్గిరిగా, విల్లువలె వున్న నడుం, ఆ నవ్వే కనుబొమ్మలూ— ఈ కాఠిన్య మేమవుతుంది- వుండదు- తాత్కాలికం— మళ్ళీ ఆ రాత్రివలె తన చేతుల్లో వూగుతూ— ఆగాడు! ఛీ! మళ్ళీ తలపులట్లా తిరిగాయి యేమిటి? అట్లాకాదు. ఈమె తన చెల్లెలు — అంతే. అంతవరకే—

పాపం, తను కమల నెంత అన్యాయం చేశాడు! ఇంక ఎన్నడూ యే స్త్రీని తాకకూడదు. తను ఏకపత్నీవ్రతం పాలించ తలుచుకున్న యోధుడు. — అతనికి కోపం తెప్పించానేమో; నిర్మల అతని చేతిని మెల్లిగా వేళ్ళతో వెతుకుతోంది. అతి ప్రయత్నంతో తన చేతిని వెనక్కి తీసుకున్నాడు. తనకు మనోనిబ్బరముంది. తాను దేశసేవలో తన జీవితాన్ని ఆహుతిచేయ తలుచుకున్న ధీరుడు. ఈ స్త్రీ తనకేం లెక్క! తన చేతిని వెనక్కి తీసుకున్నందుకు కోపం రాలేదు కద. తను చేతినట్లా ఉంచితే తనచేతిని నడుముచుట్టూ పోనిస్తే వొప్పుకునేదేమో!

చంద్రుడు కాకినాడపురం మీదినించి ఉదయిస్తున్నాడు. తాటాకు దళ్ళూ యిసికా మంత్రంకింది కొత్తలోకం వుదయించినట్లు మేలుకుంది. ఇసిక వెండిగా, చెట్ల చిగుళ్ళు తళకు రేకులుగా, పక్కనవున్న గుండి గల్లో నీళ్ళు పాదరసంగా మారాయి. వెన్నెల వాళ్ళిద్దరి హృదయాల్లోకి రసత్వాన్ని భగ్గుమనిపించింది. కాని ఈమెతో స్నేహంచూసి ప్రజలేమను కుంటారు ? అనుకోనీ, తన మనసు పవిత్రమైనప్పుడు ప్రజల అభిప్రాయాలు తుచ్ఛనమైనవి.

"నిర్మలా, ట్లా తిరుదాం రాకూడదూ ?"

"వొస్తాను, గాని మొన్నటివలె నన్ను బాధించకూడదు."

"బాధించానా ?"

"ఊ !"

"బాధపడినట్టు లేవే !"

"కాని బాధే—మరి చెప్పు."

"నిజంగా బాధించను."

ఇసికలోంచి రైలుపట్టాలు దాటి వెళ్ళారు. ఒక చిన్న పల్లె వొచ్చింది. ఎవరూ బైట లేరు. కాని గుడిశల్లోంచి చిన్న దీపాలూ, భోజన ప్రయత్నంచేసే మనుషుల సంతోషరవాలు, పిల్లల మారాములూ వినపడుతున్నాయి. దాటి జీడిమామిడి తోపు దగ్గరికి వెళ్ళారు. అక్కడ ఇసికలో తీసిన దొరువుగట్టుమీద కూచున్నారు. ఎదురుగా వెన్నెల నీలమైన నీళ్ళమీదా, అడుగున యిసికమీదా పడుతోంది. ప్రపంచమంతా వాళ్ళిద్దరి ప్రేమకోసం సృజించినట్లుంది. ఏ యింద్రజాల మంత్రంవల్లనో ఆ నల్లని చెట్లనూ, మెత్తని ఇసికనూ. తెల్లని ఆకాశాన్ని కల్పించి, ఆ రాత్రికి వాళ్ళ నాలోకంలో వొదిలింది విధి. అపలేని 'రొమాన్సు', భరింపలేని ఆనందం, అతని హృదయంలో వుడికిపోయినాయి.

"జీవితమంతా యిట్లావుంటే యెంత బావుంటుంది."

"వుండదు యీ మనుష్యమాత్రులికి. కాని అప్పుడప్పుడు యేదో ఒక రాత్రి యిట్లాంటిది దేవతలు ప్రసాదిస్తారు."

"నీతో యిట్లా రావడం తెలివితక్కువపని."

"నావల్లనే!"

ఆమె మాట్లాడలేదు.

"మనిద్దరమూ, యీ జీవితమంతా యిట్లా ఏకమై గడపబోతున్నాము. మనప్రేమ, ఆకాశంలో ఆ చంద్రుడివలె నిలిచి మన జీవితాల్ని యిట్లా చల్లగా నిర్మలంగా వెలిగిస్తుంది. నిర్మలా! నా సందేహాన్ని తీర్చు. వెక్కిరింపుకి అన్నావా, నిజంగా అన్నావా, నువ్వు ఇక్కడేవుండిపోతావా?"

"వుంటాను."

ఆమె బుజంమీద చెయ్యి వేశాడు. ఆమె ఆలోచిస్తో వూరుకుంది. దగ్గిరిగా ఆనుకుని కూచుని, ఆమెనికూడా లాక్కున్నాడు. తరవాత యింకా చనువు తీసుకోడానికి ప్రారంభం చెయ్యగానే.

"ఏమని వాగ్దత్తంచేశారు?" అంది నెమ్మదిగా:

మాట్లాడకండా వొదిలి, దగ్గరగా కూచున్నాడు.

కాని యిద్దరికీకూడా యేదో హృదయాల్లో గొప్ప ఆరాటం జరుగుతున్నట్టు తెలుసు. చిన్నప్పణ్ణించి అలవాటయినఆటంకాలు ఒక్కటొక్కటే ఆయుధాలు పట్టుకుని పైకి లేస్తున్నాయి. సహజంగా అనాదిగా యీ జీవితాన్నే పాలించే శక్తులు, వాటి నొక్కొక్కదాన్నే నరికి కిందికి తోస్తున్నాయి.

నిర్మల కళ్ళల్లోంచి కన్నీళ్ళచుక్క జారి చెంపమీద వజ్రంవలె మెరుస్తోంది.

"వొద్దు, నేను నిన్నేంచెయ్యను." అంటూ ఆమెని కావిలించుకుని యిసికమీదికి తన బరువుతో వొరిగాడు. ఆమె మాట్లాడలేదు. ఒకరి పక్కన ఒకరు పడుకున్నారు. కొంచంసేపట్లో జుట్టుకి యిసికకాకుండా అతను తన బుజాన్ని ఆమెకి యిచ్చాడు. అతను ఆమెని చాలాసార్లు ముద్దుపెట్టుకున్నాడు. కాని త్వరలో ధైర్యం కలగలేదు. ఏ నిముషాన తన మోహాన్ని గుర్తించి నిరాకరించి లేస్తుందో, యే నిముషాన ఆ మహా యింద్రజాలం విచ్ఛిన్నమౌతుందోనని భయం. ఆమెకి తనకున్న కోర్కె లేదనో, లేక స్త్రీకి సృష్టిపెట్టిన భయంవల్ల ఆమె నిరాకరిస్తుందనో, అతనికి సందేహం. అతని ముద్దులకింద ఆమె పెదిమ కొంచంగా కదిలినప్పుడు అతనికి ధైర్యం కలిగింది. గట్టిగా ఆమెమీదపడి వొత్తుకున్నాడు. తరవాత అతనికేమీ సందేహం కలగలేదు. కళ్ళుమూసుకుని, తన చేతుల్లో అతనిమెడ కావిలించుకుని యింకా దగ్గిరగా లాక్కుంటోంది. రొమ్ముకి అతి ఆశతో, అతన్నదుముకుని, అతన్ని కదలనీకండావుంది. వొదిలితే యింకేమన్నా చేస్తాడని భయంవల్లనా లేక ఒక్క నిమషమన్నా అతన్ని వదలలేకనా! కాని ఎంత గాఢంగా వున్నా అట్లా... నిష్కారణుడుగా వుండడం అతనికి బాధగావుంది. యీ ప్రపంచంలో, యీ యింద్రజాలలోకంలో, యింక యేం జరుగుతుందా అని ఆమె చూస్తున్నట్టుంది. ఆమెకి తెలీకపోయినా, ఆమె శరీరంలోని అణువులు, నరాలు, సూక్ష్మజీవులు, అన్నీ శాంతిలో అంతమయ్యే అగ్నిజ్వాలకోసం తపిస్తున్నాయి.

"నువ్వు నాక్కావాలి" అని ఆమెచేతుల్ని విదిలించుకుని, ఆమెకు మరణబాధతో తుల్యమైన చరమావస్తను కల్పించి ప్రమత్తనుగా చేసిందాకా వొదలలేదు. ఆమె కూడా అన్నిసందేహాలనూ, ఆలోచనలనూ వొదిలి, అతనితో సమానంగా, ఆనందంగా, కళ్ళు విప్పిచూస్తో అనుభవించింది — ప్రతి చిన్న చిన్న కామాలనూ అగాధమైన ఆలింగనాలనూ....

* * *

ఆ యిసికలోంచి అతన్ని వొదిలించుకుని లేవడమే ఆవేశంగా లేచి కూచుంది. ఒక్కమాటలేకండా హృదయం పగిలేట్టు ఏడ్చింది.

"ఏం చేశాను? ఏమైనాను? నే నేమైనాను? ఇంకెట్లాబతకను?" అంటో యేడుస్తుంది.

అత నెంత సముదాయించినా, ఎంత వేడుకున్నా, ఏం ధైర్యం చెప్పినా లాభంలేదు. అతనూ ఎక్కువగా ఆమెకోసం కష్టపడే స్థితిలో లేడు. అతనికి నిద్రవొస్తోంది. ఆ ఇసికలోనే అట్లానే పడి నిద్రపోవాలని వుంది. కష్టంమీద ఆమెతో చేరుకున్నాడు పాకలదగ్గిరికి. ఏడుపుతప్ప ఆమె ఒక్కమాట మాటాడలేదు.

మర్నాడు ఆమె అతన్ని చూడకండానే కలకత్తావెళ్ళి ఘోష్‌ని పెళ్ళిచేసుకుంది. అతను నెలాఖరులోపల పోలీసు సబిన్స్పెక్టరు సెలక్షనుకి హాజరైనాడు.

★